

Zprávy a oznámení

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 63 (2018), No. 2, 148–150

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/147329>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2018

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library*
<http://dml.cz>

Zprávy oznámení

PROFESOR KAREL SEGETH PĚTASEDMDESÁTILETÝ

Vynikající matematik prof. RNDr. Karel Segeth, CSc., bývalý ředitel Matematického ústavu Akademie věd ČR, nedávno oslavil své 75. narozeniny. Narodil se 10. května 1943 v Praze. Jeho otec vyučoval biologii a zeměpis na střední škole a matka působila jako dětská lékařka. Karel se od mládí projevoval jako velice nadané dítě. Na základní a později i na střední škole se pravidelně účastnil soutěží v matematické olympiádě. Již v roce 1964 úspěšně zakončil studium na Matematicko-fyzikální fakultě UK. Pak nastoupil jako odborný pracovník do Matematického ústavu ČSAV. V roce 1966 strávil 3 měsíce v několika akademických institucích v Novosibirsku, Kyjevě a Moskvě. V témže roce se stala jeho manželkou vnučka slavného matematika prof. Josefa Holubáře, Jitka, která vyučovala na katedře numerické matematiky MFF UK. Prof. Segeth má dcery Jitku a Janu a dvě vnoučata.

V roce 1969 Karel Segeth získal akademický titul RNDr. Pak odjel na roční stáž na Univerzitu v Marylandu, kde vyvíjel software pro prof. Iva Babušku. V roce 1972 obhájil dizertační práci na téma *On universally optimal quadrature formulae involving derivatives of integrand* a získal vědeckou hodnost kandidáta věd. Jeho školitelem byl prof. Babuška. Dlouhá léta

působil K. Segeth jako tajemník Vědeckého kolegia matematiky ČSAV, kterému předsedal světoznámý numerický matematik prof. Miloš Zlámal. Pak zastával funkci vedoucího oddělení konstruktivních metod matematické analýzy a předsedy vědecké rady v Matematickém ústavu. V roce 1996 se Karel Segeth úspěšně habilitoval na MFF UK a stal se ředitelem Matematického ústavu AV ČR na dvě funkční období (1996–2000 a 2000–2004). V roce 2004 byl jmenován profesorem na Fakultě aplikovaných věd na Západočeské univerzitě v Plzni. Pak byl vedoucím katedry aplikované matematiky a zároveň katedry matematiky a didaktiky matematiky na Technické univerzitě v Liberci.

Velkou část svého tvůrčího potenciálu věnoval prof. Segeth aposteriorním odhadům chyb při řešení parciálních diferenciálních rovnic. Zabýval se též rychlou Fourierovou transformací, metodou konečných prvků, metodou konečných ob- jemů, metodou více sítí, metodou přímek, metodou sdružených gradientů, numerickým řešením velkých soustav lineárních algebraických rovnic, numerickou integrací, numerickým modelováním fyzikálních jevů aj. Výsledky svého výzkumu publikoval v širokém spektru odborných časopisů, např. *Numer. Math.*, *Appl. Math.*, *Czechoslovak Math. J.*, *Math. Comput. Simul.*, *Biophys. J.*, *Tectonophysics*, *Internat. J. Numer. Methods Fluids*, *Computers and Geosciences*. Databáze *Mathematical Reviews* eviduje 54 jeho prací. Dále publikoval dvě monografie¹, osm vysokoškolských skript a byl editorem více než 20 sborníků z vědeckých konferencí. Společně se svou manželkou napsal důležitou kapitolu o numerických metodách lineární algebry do *Přehledu užité matematiky* prof. Karla Rek-

¹*Mathematical modelling in electromagnetic prospecting methods* (V. Bezvoda, K. Segeth, Univerzita Karlova, Praha, 1982) a *Higher-order finite element methods* (P. Šolín, K. Segeth, I. Doležel, Chapman & Hall/CRC, London, 2004).

toryse, který vyšel v češtině i angličtině. Vyškolił 4 doktorské studenty (M. Pospíšek, P. Vaněk, V. V. Vlček, M. Zítka) a desítky diplomantů. Je také v redakční radě časopisu *Neural Network World*.

Prof. Segeth dlouhodobě přednášel numerické metody, numerický software, programovací jazyk FORTRAN aj. na MFF UK, Přírodovědecké fakultě UK, Strojní fakultě ČVUT, Fakultě aplikovaných věd ZČU a na Technické univerzitě v Liberci. Společně s kolegou prof. Petrem Příkrylem přeložil několik obsáhlých matematických monografií z ruštiny a angličtiny, ale i z češtiny do angličtiny. Dlouhodobě se věnuje popularizaci matematiky. V PMFA také publikoval řadu článků a provádí jazykové korektury tohoto časopisu. Více o jeho vědecké činnosti a dalších aktivitách je uvedeno v PMFA 48 (2003), 169–170; 58 (2013), 75–78 či Appl. Math. 58 (2013), 125–128.

Prof. Segeth stál u zrodu Ceny profesora Babušky za studentské práce v oboru počítačových věd, které uděluje JČMF společně s Českou společností pro mechaniku. Od roku 1994 je členem její hodnotitelské komise. Sám byl oceněn medailí České matematické společnosti a je čestným členem JČMF.

Velice mě těší, že jsem měl možnost s prof. Segethem spolupracovat na vysokoškolských skriptech *Numerické modelování problémů elektrotechniky* (Karolinum, 2001) a několika odborných článcích. Do dalších let bych jemu a celé jeho rodině rád popřál hodně úspěchů v tvůrčí i organizačorské práci, pevné zdraví a trvalý životní optimismus.

Michal Krížek

150 LET OD NAROZENÍ PROF. KARLA PETRA

14. června 1868 se ve Zbyslavi u Čáslavi narodil Karel Petr, vynikající matematik, který dlouhá léta podporoval činnost Jednoty českých matematiků a fyziků, byl členem výboru, kromě jiných funkcí též jejím předsedou v letech 1922–1925 a dlouholetým redaktorem *Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky*. Za své vědecké a učitelské zásluhy získal prof. Petr řadu poct. Byl zvolen řádným členem Královské společnosti nauk, řádným členem České akademie věd a umění, čestným členem Jednoty a rektorem Univerzity Karlovy. Zemřel v Praze roku 1950.²

Po maturitě na chrudimském gymnáziu odešel studovat matematiku a fyziku do Prahy na Univerzitu Karlovu. Zde se spřátelil s Františkem Nušlem, pozdějším profesorem české techniky, s nímž byl společně asistentem prof. Augusta Seydlera. František Nušl ve svých vzpomínkách vypravuje³, že jejich učitel – astronom August Seydler sám byl výborným počtářem, dovedl sčítati celé sloupce čísel a při tom s námi hovořil jakoby nepočítal. Za jeho milého vedení zamílovali jsme si číselné počítání a oba s vděčností na ty doby vzpomínáme. Vedli jsme jakousi vlastní domácnost. Měli jsme společnou pokladnu, do níž se ukládaly všechny došlé peníze, příspěvky z domova, seminární podpory i Bolzanovo nadání, jež Petr získal prací „O důkaze fundamentální věty z algebry“. Karel Petr se zabýval především analytickou teorií čísel (22 prací). Věnoval se např. řešení Pellovy rovnice. Zabýval se aplikacemi teorie eliptických funkcí. Zaujaly ho také problémy invariantů algebraických forem. V analýze byl ceněn především pro tvorbu učebnic a sro-

²Crkalová, Z.: *Před 50 lety zemřel Karel Petr*, Informace MVS JČMF 54 (2000), 24–29.

³Nušl, F., Kössler, M.: *Karel Petr*, Čas. pěst. mat. fys. 57 (1928), 169–182.

zumiteľnosť výkladu. Nezapomínal na dôležitosť numerických metód.

V úvahách o vzdelávaní zdôrazňoval nutnosť literárnych pomôcok, teda vhodných učebníc, a doporučoval, *aby boli na školách stredných a vysokých ľudí spôsobilí vésti své žáky k účelnému myšlení a pozorování v různých oborech vědecké práce. Poměry u nás v naznačených dvou směrech se v poslední době lepší. Naše vědecká literatura stále roste; v oboru věd exaktních (matematiky a fyziky) jest to hlavně zásluhou Jednoty Č. M. a F.*⁴ Rektorská řeč prof. Petra o Bernardu Bolzanovi⁵ svědčí o jeho hlubokých zájmech

a o jeho snahe poznať a hájiť pravdu. Táto snaha bola jedným ze základných prvků jeho povahy a hlavním motívom jeho vedecké činnosti. Ve styku s ľidmi spôsobila, že ti, kto mu porozumeli, se stali jeho oddanými přáteli a ti, kto mu neporozumeli, nemohli mu odepřítí úctu. Zdánlivě drsný a nepřístupný matematik měl zlaté srdce. Karel Petr byl upřímným rádcem studentů, píše o něm Karel Koutský.⁶ Pomáhal i tápačícím začátečníkům. Přehled o vědecké práci Karla Petra najdete např. v příspěvku prof. Kösslera z roku 1928.

Alena Šolcová

nové knihy

MARTINA BEČVÁŘOVÁ a kolektiv:
**MATEMATIKA
VE STŘEDOVĚKÉ EVROPĚ.**
Pozdní středověk a renesance

Česká technika – nakladatelství ČVUT,
Praha, 2018, 684 stran,
ISBN 978-80-01-06403-0

⁴Vaněčková, E.: *Příspěvek ke vzpomínkám na prof. Karla Petra (1868–1950)*, PMFA 45 (2000), 169–171.

⁵Petr, K.: *Bernard Bolzano a jeho význam v matematice*, Státní tiskárna v Praze, 1925.

⁶Koutský, K.: *Památce prof. Dr. Karla Petra*, Čas. pěst. mat. fys. 75 (1950), D341–D345.

Po skončení dlhej a slávnej éry gréckych matematikov došlo v Európe k dlhodobému útlmu v pestovaní matematiky. Oživenie v tomto smere priniesol až začiatok 2. tisícročia, najmä po polovici 13. storočia. Vyššie spomenutá vynikajúca kniha sa venuje práve tejto téme, teda oživeniu pestovania matematiky v neskoršom stredoveku.

Keďže cieľom autorského kolektívu bolo zasadiť vývoj matematiky do širšieho rámca, zaradili na úvod päť veľmi užitočných kapitol: Církev v pozdnom stredoveku; Evropské mocnosti pozdneho stredoveku; Zamořské objevy; Umění pozdneho stredoveku a renesance; Knihtisk, tiskárny a tisky. Na podklade tých kapitol autori spracovávajú predovšetkým najdôležitejšie výsledky vedecké, ale aj umelecké, prírodovedné a filozofické, a samozrejme navyše aj životné osudy niektorých významných matematikov vtedajšieho obdobia, najmä vedcov talianskych, francúzskych a anglických. Práve tých päť prípravných kapitol ukazuje mnohé súvislosti spôsobu a možností matematického myslenia. Ide okrem iného o súvislosti so staviteľstvom,